

IZKLŪŠANA Ē NABADZĪBAS SLAZDA

Cerība naktņē: pārmaiņu piemēri

Izglītība

Darbs

Lauku teritorijas

Veselība

Mājoklis

Finanses

2010. gads
Eiropas gads
cīņai pret
nabadzību un
sociālo atstumtību

Eiropas Komisija

***Europe Direct dienests jums palīdzēs rast atbildes
uz jautājumiem par Eiropas Savienību***

Bezmaksas tālruņa numurs (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Daži mobilā tālruņa operatori aizliedz pieeju 00 800 numuriem,
vai arī par zvanišanu uz šiem tālruņa numuriem var būt jāmaksā.

JURIDISKS PAZIŅOJUMS

Liela daļa papildu informācijas par Eiropas Savienību ir pieejama internetā.
Tai var piekļūt, izmantojot *Europa* serveri (<http://europa.eu>).

Kataloga dati ir atrodami šīs publikācijas beigās.

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2010. gads

ISBN 978-92-79-13724-2

doi:10.2767/70478

Foto uz vāka: © Eiropas Savienībā, Reporters
Koordinēja un izveidoja Mostra
Rakstu autore Brigid Grauman

© Eiropas Savienība, 2010. gads
Pārpublicēšanas gadījumā atsauce uz avotu ir obligāta.

Fotogrāfiju pārpublicēšana nav atļauta.

Printed in Belgium

IESPIESTS UZ PAPIĀRA, KAS BALINĀTS BEZ ELEMENTĀRĀ HLORA (ECF)

PRIEKŠVārds

Nabadzība un sociālā atstumtība ietekmē gandrīz katru septīto Eiropas Savienības iedzīvotāju. Tas ir pārāk liels rādītājs, ņemot vērā, ka esam viens no bagātākajiem pasaules reģioniem.

Kā ES nodarbinātības, sociālo lietu un integrācijas komisārs es uzskatu, ka mēs nevaram atļauties ignorēt šīs no sabiedrības atstumtās personas, it sevišķi laikā, kad mūsu nodarbinātie iedzīvotāji noveco un viņu skaits samazinās.

Mums ir jāiegulda laiks, pūliņi un resursi, lai palīdzētu cilvēkiem izkļūt no nabadzības, ne tikai šo personu labklājības, bet arī visas sabiedrības labad. Tāpēc ES dalībvalstis ir apņēmušās līdz 2020. gadam no nabadzības un sociālās atstumtības riska paglābt vismaz 20 miljonus cilvēku.

Nosakot 2010. gadu par Eiropas gadu cīņai pret nabadzību un sociālo atstumtību, mūsu mērķis bija palielināt informētību par nožēlojamajiem apstākļiem, kādos ir nonākuši tik daudz pilsoņi. Šī kampaņa apvieno ES iestādes, valdības, vietējās pašvaldības un pilsonisko sabiedrību, kā arī personas, kuras ir piedzīvojušas nabadzību.

Eiropas gads mums visiem sniedz iespēju nodibināt jaunus sakarus un sadarbību, kas radītu jaunas idejas un veidus, kā cīnīties pret nabadzību un sociālo atstumtību.

Mums ir steidzami jārisina tie faktori, kas tik ļoti sarežģī cīņu pret nabadzību un sociālo atstumtību. Tas nozīmē, ka jāpalīdz cilvēkiem uzlabot prasmes, lai viņi varētu atrast jaunu vai labāku darbu. Darba tirgi jāpadara pieejamāki ikvienam, ieskaitot jauniešus, vecāka gadagājuma cilvēkus un cilvēkus ar invaliditāti, kā arī minoritātes. Sociālo pakalpojumu, veselības aprūpes un labklājības atbalsta sistēmas ir jāpadara efektīvākas, lai tās aizsargātu nabadzīgākos iedzīvotājus. Tomēr viens no svarīgākajiem instrumentiem ir atbalsts izglītībai un izvairīšanās no skolas agrīnas pamešanas, jo galvenie faktori cīņā pret nabadzību ir augstāka un labāka izglītība.

Lai sasniegtu nospraustos mērķus, mums ir jāstrādā kopā — risinājumus vislabāk iespējams rast un realizēt sadarbojoties. Vietējo kopienu radītie vietēja mēroga risinājumi ir tikpat svarīgi kā valsts politika, kuras mērķis ir cīnīties pret nabadzību. Protams, šajā cīņā liela nozīme ir gan valsts, gan privātajam sektoram.

Šī brošūra parāda, ko iespējams panākt, kad virkne iestāžu un personu apvienojas, lai kopīgi cīnītos pret nabadzību un sociālo atstumtību. Šeit ir lielisks inovatīvu projektu apkopojums, sākot ar Slovēnijas NVO, kas atrisina neaizsargāto iedzīvotāju veselības aprūpes specifiskās problēmas, un beidzot ar finanšu tīklu, kas vairākās Eiropas valstīs izsniedz kredītu nabadzīgākajiem sabiedrības locekļiem.

Visu projektu — gan lielu, gan mazu — vēstījums ir skaidrs: iesaistīšanās un kopīga rīcība var mainīt un patiešām maina cilvēku dzīves uz labo pusi. Es ceru, ka šī brošūra sniegs iedvesmu tiem, kas vēlas konkrēti rīkoties, lai palīdzētu cilvēkiem izkļūt no nabadzības.

Láslo Andors, Eiropas nodarbinātības,
sociālo lietu un integrācijas komisārs

IEVADS

Eiropa ir viens no bagātākajiem pasaules reģioniem ar daudzveidīgu un sarežģītu ekonomiku un augstu dzīves līmeni. Eiropas bagātība ļauj daudziem tās pilsoņiem baudīt kvalitatīvu veselības aprūpi, izglītību un sociālo palīdzību.

Tomēr ir milzīgs skaits iedzīvotāju, kuri nevar piedalīties šo veiksmes augļu baudīšanā. Pēc aprēķiniem Eiropas Savienībā aptuveni 84 miljoni cilvēku dzīvo uz nabadzības un sociālās atstumtības riska sliekšņa.

Tiem eiropiešiem, kuri tiek klasificēti kā nabadzīgi, ir jādzīvo ar ģimenes ienākumiem, kas ir zem 60% no valstī vidējā. Aptuveni 23,5 miljoniem Eiropas Savienības iedzīvotāju ir jādzīvo ar mazāk nekā EUR 10 dienā.

Nesenā ekonomikas lejupslīde nav palīdzējusi šo problēmu risināšanā. Daudzi darbu zaudējušie iedzīvotāji riskē nokļūt nabadzības un sociālās atstumtības riska grupā. Dažās ES dalībvalstīs pat ziņo, ka pieaug bezpajumtnieku skaits, kas ir spēcīgākais nabadzības simbols.

Ko varam darīt to visu cilvēku labā, kas ietilpst riska grupā, un kā Eiropa palīdz cilvēkiem izkļūt no nabadzības?

Ar politikas koordinēšanas palīdzību ES ir izveidojusi stratēģiju, kuras mērķis ir efektīva cīņa pret nabadzību. Tā arī sniedz pamatus koordinācijai, lai dalībvalstīm palīdzētu radīt pašām savus pasākumus, ar ko cīnīties pret nabadzību un sociālo atstumtību. Krīze ir paspīltnājusi politikas koordinēšanas pievienoto vērtību un sniegusi turpmāku stimulu, lai pastiprināti un pilnībā izmantotu tās iespējas.

Lielākajā daļā Eiropas dalībvalstu sociālā palīdzība vien nevar izglābt cilvēkus no nabadzības. Tāpēc dalībvalstis tiek mudinātas izveidot aktīvu iekļaušanas

un darba tirgus politiku, tostarp padarot pieejamus kvalitatīvus pakalpojumus, kas ir apvienoti ar atbilstošu minimālo atbalstu.

Pašreizējie kopīgie mērķi nešaubīgi koncentrējas uz rīcību tādās jomās kā bērnu nabadzības izskaušana, cilvēku nodrošināšana ar darba vietām, cīņa pret diskrimināciju un mājokļu zaudēšanas jautājumu risināšana.

Lai cīnītos pret nabadzību, ES ir arī izstrādājusi politikas un programmu kopumu, piemēram, Eiropas Sociālais fondu un programmu PROGRESS. Jaunā ekonomikas stratēģija *Eiropa 2020* skaidri aicina panākt integrējošu izaugsmi ar augstu nodarbinātības līmeni un sociālo kohēziju.

Kā stimuls šo pasākumu veikšanai bija 2010. gada nosaukšana par Eiropas gadu cīņai pret nabadzību un sociālo atstumtību. Visā Eiropā tiek īstenotas iniciatīvas, lai atgādinātu ļaudīm par nabadzībā dzīvojošo cilvēku nožēlojamajiem apstākļiem un uzsvertu to, kas tiek darīts, lai mazinātu viņu pārciestās grūtības.

Šīs kampaņas mērķis ir palielināt informētību par sarežģītajiem un savstarpēji saistītajiem jautājumiem, kas sagrauj tik daudz cilvēku dzīvju. Tās mērķis ir arī izveidot sadarbību starp valdībām, vietējām pašpārvaldēm, pilsoniskās sabiedrības organizācijām un tiem iedzīvotājiem, kuri ir piedzīvojuši nabadzību, lai radītu jaunas ieceres un iniciatīvas.

Šī kampaņa arī uzsver to iedzīvotāju grupu nožēlojamajos apstākļos, kuras pret nabadzības risku ir īpaši neaizsargāti, piemēram, vecāka gadagājuma cilvēki, īpaši lielas ģimenes vai ģimenes, kurās ir tikai viens no vecākiem, etniskās minoritātes, imigranti, bezpajumtnieki un bērni. Tā arī pēta, kā nabadzība varētu tikt nodota no paaudzes paaudzē.

Eiropas gads uzsver, ka sabiedrībai rīkojoties kopā ir iespējams palīdzēt tiem, kam veicies mazāk. Kampaņa koncentrējas uz izglītības un apmācību nozīmīgumu kā instrumentiem, ar kuru palīdzību var cīnīties pret nabadzību un bezdarbu, kā arī uz politikas veidošanas nozīmi un politikas koordinēšanas pievienoto vērtību. Prioritātēs ietilpst arī centieni atrast veidus, lai nodrošinātu, ka nabadzībā dzīvojošajiem un sociāli atstumtiem cilvēkiem ir pieejami kvalitatīvi sabiedriskie pakalpojumi tādās jomās kā veselības aprūpe, nodrošināšana ar mājokli un pabalsti.

Bez tam Eiropas gadā tiks pievērsta uzmanība arī tādiem jautājumiem kā strādājošo nabadzība, pieeja kultūras un brīvā laika pavadīšanas iespējām, un nabadzības dzimumu dimensija.

Šī brošūra sniedz iedvesmu tiem, kas vēlas palīdzēt nabadzībā nonākušajiem un sociāli atstumtajiem iedzīvotājiem. Tajā ir minēti vairāki projekti un iniciatīvas, kas jau uzlabo cilvēku dzīvi visā Eiropā.

Ietvertās tēmas, proti, **IZGLĪTĪBA**, **NODARBINĀTĪBA**, **IZOLĀCIJA LAUKU REĢIONOS**, **VESELĪBAS APRŪPE**, **MĀJOKĻU NODROŠINĀŠANA** un **FINANSIĀLĀ INTEGRĀCIJA**, parāda, cik milzīgs izaicinājums ir palīdzēt cilvēkiem izkļūt no nabadzības.

■ Izglītība ir ceļš, kā izkļūt no nabadzības, sniedzot cilvēkiem nepieciešamās prasmes un pārliecību, lai atrastu kvalitatīvu darbu. Bulgārijas pilsētā Slivenā franču NVO apgādā skolotājus ar grāmatām un materiāliem, kas nepieciešami, lai vietējo romu bērniem nodrošinātu efektīvu apmācību.

■ Hamburgā (Vācija) *Movego* komanda palīdz bezdarbniekiem atgriezties darba tirgū. Jauniešiem tiek dota iespēja pie pieredzējušiem meistariem apgūt amatu, strādājot ar restaurēšanas un citiem būvniecības projektiem.

■ Dažās Eiropas valstīs risks nonākt nabadzībā lauku apvidos ir divreiz lielāks nekā pilsētās. *Heifer* fonds parāda, ko var panākt Lietuvā, kad lauku iedzīvotājiem tiek dāvināti mājlopi, lai viņi varētu uzsākt savu biznesu.

■ Nabadzībā dzīvojošajiem ļaudīm parasti ir sliktā veselība un bieži vien viņiem nav pieejama nepieciešamā medicīniskā un psiholoģiskā palīdzība. Ļubjanā (Slovēnija) valsts finansēta NVO *Stigma* pārvalda divus centrus, ko ik dienu apmeklē aptuveni 80 cilvēku. Šajos centros atkarīgajiem ir iespēja saņemt tik ļoti nepieciešamo ārstēšanu un palīdzību.

■ Daudzi cilvēki cieš no nepiemērotiem dzīves apstākļiem, jo nevar atļauties uzturēt atbilstošu mājokli. Tas ietekmē viņu veselību un labklājību. La Šansas Reģionālā atjaunošanas programma Spānijas dienvidos parāda, kas jā dara, lai to mainītu. Vietējā valdība un pašvaldība ir apvienojusi spēkus ar iedzīvotāju tīklu, lai atjaunotu Almērijas senāko kvartālu.

■ Nabadzīgākie sabiedrības locekļi bieži vien cieš no finansiālās atstumtības, jo viņiem ir grūti vai neiespējami saņemt kredītu uz saprātīgiem noteikumiem. Eiropas mikrofinansējuma tīkls piedāvā aizdevumus ekonomiski vājākiem cilvēkiem, ko var izmantot, lai izveidotu savu uzņēmumu vai samaksātu par citām svarīgām lietām, piemēram, apmācību un transportu. Šī shēma ļāva Sikai Mavukei-Dzosū Beļģijas galvaspilsētā atvērt skaistumkopšanas salonu, bet Aleksandram Aberlēnam — Sosē Les Pinsā (Francija) atvērt veikalu, kurā pārdod un remontē datorus.

Lai kāds būtu projekts, tā vēstījums ir viens un tas pats: strādājot kopā, nabadzīgo iedzīvotāju dzīvi ir iespējams mainīt uz labo pusi. Kopā mēs varam radīt sabiedrību un Eiropu, kurā ikviens cilvēks dzīvo pienācīgu dzīvi.

© Reporters

© Eiropas Savienība, Reporters

ROMU BĒRNI ATKLĀJ SAVU IZCELSMI, **SLIVENA**

Līdzenumā pie kalnu reģiona Karandila atrodas Slivena, kas ir pazīstama kā Bulgārijas “vēju pilsēta”. Brāzmaino ziemas vēju sauc par Boru, bet kopumā šeit ir maigs klimats, un kalnos zeļ persiku un vīnogu dārzi.

Slivena ir arī pazīstama kā Bulgārijā dzīvojošo romu galvaspilsēta; aptuveni 25 000 cilvēku jeb ceturtdaļa no visiem valsts iedzīvotājiem ir romi. Pēc komunisma krišanas kādreiz plaukstošais tekstilrūpniecības centrs Slivena smagi cieta, jo valsts fabrikas tika slēgtas un tās aizvietoja mājamatnieki, kuri strādāja savās garāžās. Ķīna bija bīstams konkurents, ļaudis cīnījās, bet romi nokļuva sabiedrības pašā apakšā. 1989. gadā 83 % romu Bulgārijā bija darbs, mūsdienās strādā mazāk nekā 20 %.

© Reporters

Otrpus Slivenas romu kvartāla graustu rajona dzelzceļa sliedēm notiek tīrīšanas mācības par romu izcelsmi un kultūru.

Šis ir stāsts par to, kā Francijas NVO *Secours Populaire* iesaistījās romu kvartālā Nadežda dzīvojošo bērnu izglītošanā pēc tam, kad to lūdza vietējie skolotāji. Šiem skolotājiem bija nepieciešamas grāmatas un mācību līdzekļi; viņi arī vēlējās izglītot savus romu tautības skolēnus par viņu kultūru, tādējādi vairojot viņu pašvērtību un vecāku ticību izglītībai.

Ceļa nepareizā puse

Tulkojumā no bulgāru valodas *Nadežda* nozīmē “cerība”. Šis rajons atrodas uz dienvidiem no pilsētas galvenās dzelzceļa stacijas un vārda tiešajā nozīmē ir ceļa nepareizajā pusē, jo šeit bērni atkritumos meklē lietas, ko pārdot metāllūžņu uzpircējiem.

“Bulgārijā, tāpat kā pārējā Balkānu teritorijā, romi lielākoties dzīvo nošķirtos apgabalos,” saka žurnālists Aleksandrs Dubasons, kurš pagājušajā gadā Slivenā darbojās kā *Secours Populaire* korespondents. “Tomēr segregācija pašā romu kopienā ir vēl sarežģītāka — tā ir īsta kastu sistēma. Patiesībā romam ir vienlīdz grūti apprecēties ar bulgārieti, kura nav romu tautības, kā apprecēt romu tautības sievieti, kura nāk no citas romu grupas.”

Nadeždas turīgākā daļa ir pazīstama kā “muzikantu kvartāls”, un šejieniēši — vienalga, mūziķi vai ne — dzīvo no sarkaniem ķieģeļiem celtās divstāvu mājās ar terasi, kurā līdz ar ģimenes paplašināšanos tiek izveidota papildus istaba vai pat vesels stāvs. Tālāk kvartāla ielas kļūst arvien nolaistākas, līdz nonākam pie pēkšņa pagrieziena, kur mājās jau kļūst par būdām ar alumīnija jumtiem. Šeit dzīvo *Goli tzigani* jeb “plikie” čigāni, kas atrodas romu hierarhijas pašā apakšā.

Nadeždas ielās dominē betons, nepabeigtas ēkas un būdas ar alumīnija jumtiem.

Bulgārijas 7,7 miljonu **iedzīvotāju** skaitā ietilpst aptuveni **700 000 romu**. Vidējā bulgāra paredzamais dzīves ilgums ir **72 gadi**. Slivenas romam tie ir **52 gadi**.

Atkritumu smaka nav izturama; ēzeļi, aitas un vistas, kas dzīvo kopā ar šiem cilvēkiem viņu būdās, staigā starp baskājainiem bērniem, kuri spēlējas starp atkritumu grēdām. Šie bērni nezina, ka viņi pieder pie eksotiskas un atšķirīgas kultūras. Bulgārijā valda uzskats, ka viņi ir viszemākais sabiedrības slānis, un bieži vien arī viņi paši tā uzskata.

Organizāciju *Secours Populaire* lielākoties vada brīvprātīgie; tā radās no 1926. gadā dibinātās organizācijas “Starptautiskā Sarkanā palīdzība” (*International Red Relief*), kuras mērķis bija palīdzēt trūcīgajiem iedzīvotājiem. Tās filiāles atrodas katrā franču

pašvaldībā un tās darbība ir izvēsta gan Francijā, gan ārvalstīs. Pagājušajā gadā tā piedalījās projektu vadīšanā 170 valstīs, palīdzot vietējiem iedzīvotājiem radīt mehānismus, lai risinātu virkni problēmu un tām piesaistītu iespējamus investorus.

Skolotāji mudina veikt izmaiņas

2001. gadā pie šīs franču organizācijas vērsās ārpus Nadeždas izvietotās 6. skolas direktores izvietotās 6. skolas direktores vietniece. Romu graustu rajonā nav skolas, un visi šie bērni tagad apmeklē 6. skolu, kas atrodas 10 minūšu gājiena attālumā,

dzelzceļa otrajā pusē. Deviņi no desmit skolēniem ir romu tautības, daži ir ar turku izcelsmi, citi — bulgāru. Sākumā *Secours Populaire* viņiem pirka grāmatas, datorus, skolas somas, sporta piederumus un aprīkojumu, bet 2007. gadā šī organizācija palīdzēja izveidot Kopīgo savienību, kuras projektam *Etniko* lidsabiedrības *Air France* fonds ziedoja 30 000 eiro.

“Bulgārijā izglītība ir obligāta līdz 16 gadu vecumam,” saka Jekaterina Pavlova, viena no skolotājām, kura ir iesaistījusies *Etniko* kultūras izpratnes veicināšanas projektā, kas veiksmīgi norisinājās divus gadus, bet bija jāaptur, kad sponsori pārtrauca piešķirt finansējumu. “Neskatoties uz to, daudzi romu tautības bērni, it sevišķi meitenes, pēc 12 gadu sasniegšanas pamet skolu, jo viņas apprecas vai arī vecāki nevar atļauties viņas sūtīt skolā.”

“Šie bērni nezina par savu pagātni,” saka Dubasons. “Projekta *Etniko* būtība bija viņiem iemācīt par romu izcelsmi un kultūru. Bieži vien romu iedzīvotāju vidū izpratne par pagātni neiet tālāk par vecvecākiem. Viņi nezina, ka viņu saknes ir Indijā. Viņiem pagātne ir daudz tālāka, nekā Francijas skolēniem Kārlis Lielais.”

Pavlova lepojas ar projekta laikā sasniegto. Divu gadu laikā tika iesaistītas trīs grupas, katrā pa 12 bērniem, un, kaut arī tā bija tikai neliela daļa no visas apmācības, viņa uzskata, ka daudz tika sasniegts ar centieniem mainīt viņu uztveri un uzskatus. Bērni ne tikai piedalījās papildus stundās par romu etniskajām grupām, tradīcijām un kultūru, tajā skaitā dejām, dziesmām, stāstiem un teiksmām, bet arī apmeklēja muzejus un restorānus.

“Mēs darījām nelielas lietas, bet tās bija svarīgas. Piemēram, aizvedām bērnus uz netālu no skolas esošo bulgāru bistro. Mēs viņiem iemācījām, kā uzvesties, kā pieklājīgi pasūtīt ēdienu, kā samaksāt. Sākumā restorāna darbiniekiem tas nepatika un arī paši bērni jutās neveikli. Tas bija tāpēc, ka vairums bulgāru romu tautības cilvēkus uzskata par netūreļiem un zagļiem. Bet pēc kāda laika gaisotne kļuva daudz draudzīgāka. Bērni prata dziesmas un labi uzvedās.”

Pavlova zina, ka tas neizklausās daudz. Tomēr viņa cer, ka pieaugot šie bērni būs iemācījušies kaut ko pozitīvu par skolu un pārējo pasauli, ko viņi savukārt varēs iemācīt saviem bērniem. Viņa kautrīgi izsaka vēlmi, ka *Etniko* varētu turpināties, bet viņa saprot, ka šobrīd visi piedzīvo grūtus laikus.

■ SĪKĀKAI INFORMĀCIJAI

www.secourspopulaire.fr

www.sliven.net

Ievērojamai daļai Eiropas Savienībā dzīvojošo 10-12 miljonu romu ir neatbilstoši sociāli ekonomiskie apstākļi. Daudziem ir ierobežota pieeja kvalitatīvai izglītībai, viņu veselības stāvoklis ir slikts, un bieži vien viņi tiek izslēgti no darba tirgus. Romu integrācija ir ES politikas veidošanas prioritāte. Pašreizējās problēmas ir sarežģītas un savstarpēji atkarīgas, un visām ieinteresētajām pusēm, ieskaitot pašus romus, tās būtu jārisina visaptverošā veidā.

© Rosset - Pierre-Yves Thienpont

HAMBURGĀ IEMĀCA, KĀ IR JĀMĀCĀS

Tā kā Eiropas ekonomiskā krīze rada lielu satraukumu par bezdarba līmeni, it sevišķi jauniešu vidū, ir vērts iepazīties ar Hamburgas pedagogu un skolotāju īstenoto eksperimentu. Šie progresīvie domātāji no budžeta samazinājumiem smagi cietušajā jomā vienkārši cenšas padarīt izglītību pievilcīgāku.

57 gadu vecais Karls Finks, no skata dūšīgs tumsnējs vīrietis, dzimtajā Kazahstānā bija galdnieks. Viņš tikko ir uzstādījis no dižskābarža gatavotus koka solus spoži zaļajā 20. gadsimta sākumam raksturīgajā vilciena vagonā. Šī ir viena no specialitātēm, ko piedāvā apgūt ražošanas skola *Movego* — bezpeļņas organizācija, kas atrodas Hamburgā un veicina bezdarbnieku iekļaušanu darba tirgū, atjaunojot senlaicīgus vilcienus, būvējot velosipēdu novietnes un pat izturīgus dārza krēslus. Finks bija tik prasmīgs, ka skola viņu pieņēma pastāvīgā darbā, un tieši no viņa pusaudži un 20 gadus veci jaunieši iemācās kokapstrādi.

*Karls Finks dzimtajā Kazahstānā bija galdnieks,
bet tagad viņš ir skolotājs Movego skolā.*

*Ielaidums – krievu studenti – tikai viena
no tautībām šajā Hamburgas skolā.*

Kā padarīt izglītību pievilcīgāku?

Finks ir viens no aptuveni 150 cilvēkiem — no kuriem daudzi ir no imigrantu ģimenēm —, kuri strādā šajā noliktavā, kas atrodas Elbas upes krastos. Šo organizāciju dibināja ar mērķi nodrošināt darbu tiem kuģu būvētavas metālapstrādātājiem, kuri to zaudēja laikā, kad iznīka pilsētas galvenā nozare. 1997. gadā tā apvienojās ar asociāciju, kas strādāja ar jauniešiem. Pašreizējā iecere ir apmācīt visu vecumu cilvēkus, lai tie varētu atgriezties darba tirgū. Un šī procesa sastāvdaļa ir padarīt mācības un zināšanu ieguvu pievilcīgu un būtisku.

Tagad Hamburgā uzmanība tiek veltīta aktīvām arodskolām, kas paredzētas tiem, kuri ir cietuši neveiksmi. Vācijā cilvēkam bez skolas absolvēšanas atestāta var būt lielas grūtības, un bieži vien tieši jaunieši no nabadzīgām imigrantu ģimenēm saskaras ar visnopietnākajām problēmām.

Šī gada septembrī *Movego* atvēra arodapmācības skolu (papildus ražošanas skolai), lai palīdzētu jauniešiem iegūt skolas absolvēšanas atestātu. Hamburga mudina izveidot aptuveni 10 arodskolu.

Jautrs pedagogs spilgti zaļā krekļā Jirgens Dege-Rīgers strādā pie valdības finansētā IBA (*Internationale Bau-Ausstellung* — Starptautiskā Būvniecības izstāde), kas ir valsts mēroga pilsētvides plānošanas pasākums un kas nākamos trīs gadus atradīsies Hamburgā. Tās galvenais birojs atrodas nabadzīgajā un imigrantu pārpildītajā Vilhelmsburgā — uz milzīgas salas pilsētas dienvidu daļā, kur tai pieguļošās autostrādes abas puses arvien vairāk tiek sadalītas. Dege-Rīgera pienākums ir īstenot mūžizglītības plānu, īpašu uzmanību pievēršot skolu absolventu skaita palielināšanai, kaut arī iegūstot tikai zemākā līmeņa diplomu.

Bijušais skolotājs min Vācijas nelielos panākumus ESAO

programmā PISA, kuras ietvaros tiek novērtētas 15 gadus vecu skolēnu prasmes. “Bagātajās valstīs ir nesamērīgs neizglītoto jauniešu skaits no nabadzīgajām, bieži vien imigrantu ģimenēm, kuriem nav pieejams darba tirgus.” Kā to var mainīt? Dege-Rīgers saka, ka mūsdienās problēmu izglītībā sagādā “iemācīt, kā mācīties”, nevis veicināt zināšanu vispārīgu uzkrāšanu.

Vilhelmsburgā viens no izaicinājumiem ir radīt saikni starp pastāvošajām iestādēm. “Šeit, uz salas, ir skolas, bērnu darzi, jauniešu un konsultatīvie centri,” viņš saka, “bet šīs iestādes nesarbojas, un vecākiem un bērniem tās nav pietiekami pievilcīgas.” Dege-Rīgers uzskata, ka nabadzīgo rajonu skolām būtu jāsaņem lielāks valsts finansējums nekā citām skolām.

Atgriešanās sistēmā

Movego vadītājs Helgers Donts arī uzskata, ka koordinācijas trūkums rada lieku enerģijas un līdzekļu patēriņu. Viņaprāt, netiek pietiekami daudz darīts, lai koordinētu dažādos ministriju departamentus, kas risina jauniešu un bezdarba jautājumus. Pārāk daudz jauniešu pilnībā pamet šo sistēmu. “Šiem bērniem skola tika uzspiesta. Viņi vēlas, lai pret viņiem izturas kā pret pieaugušajiem un lai tiktu sniegti nopietni padomi saistībā ar karjeras veidošanu.” Viņš uzskata, ka šī skola tieši to arī piedāvā. “Mēs neuzplījamies viņiem ar sociālajiem darbiniekiem. Mēs tikai cenšamies panākt, lai mūsu skolēniem pēc skolas beigšanas būtu darbs.”

Pilsētas vecākā arodskola ir 10 gadus vecā *Altona*, ko vada maigā balsī runājošais Tomass Johansens. Tā kā valsts mudina radīt jaunas līdzīga tipa skolas,

Skolotājs **Jirgens Dege-Rīgers** saka, ka Vācijā ir nesamērīgs to neizglītoto jauniešu skaits, kuri nāk no imigrantu ģimenēm.

Ir teiciens, ka atdarināšana ir vislielākais kompliments: Movego ražotie Adirondaka stila dārza krēsli atrodami Hamburgas stilīgākajos dārzos.

Šīs skolas izveidi iedvesmoja tāds pats piemērs no ļoti efektīvās Dānijas sistēmas. Ik gadu *Altona* uzņem 48 skolēnus, no kuriem 40% nāk no imigrantu ģimenēm. Mazajās, miera pilnajās klasēs 16 līdz 18 gadus veci skolēni mācās un veic praktisko darbu, lai iegūtu skolas absolvēšanas pamata atestātu, kas ir atslēga, lai iekļūtu darba tirgū.

“Ir ārkārtīgi svarīgi mācības padarīt pievilcīgākas un paaugstināt skolēnu pašcieņu,” saka Johansens. Šajā nolūkā viņš nodrošina skolēniem divas siltās maltītes dienā skolas draudzīgajā ēdnīcā — vēlas brokastis, jo daudzi skolēni tādas nav paēduši, un pusdienas.

“Panākumu atslēga ir motivācijas radīšana,” viņš piebilst. Skolēni apgūst svešvalodas, ķīmiju un multimediju, kā arī izgatavo mēbeles privātajiem pasūtījumiem.

“Parasti vispārīgās izglītības un tehniskās skolas bija atdalītas. Šeit mēs apvienojam teoriju ar praksi.” Viņa pieredze pierāda, ka šāda pieeja ir veiksmīga; puse izbijušo skolēnu atrod darbu, bet 20% dodas atpakaļ uz skolu. Cīņa pret bezdarbu ir smaga.

■ SĪKĀKAI INFORMĀCIJAI

www.movego.eu

www.psa-hamburg.de

2009. gada decembrī vairāk nekā **5,5 miljoni jaunu sieviešu un vīriešu**, kas jaunāki par 25 gadiem, bija bezdarbnieki, veidojot **21,4%** un arvien vairāk no visa iedzīvotāju skaita. Spānijā jauniešu bezdarbs sasniedz 40%.

Tas pavisam noteikti liks Eiropas valstu valdībām plānot pasākumus, lai risinātu problēmas, kurām tik ilgi netika pievērsta uzmanība. Galvenās jomas ietver atbalstu darba meklēšanā tādām **trūcīgajām grupām** kā imigranti, neizglītotie un neapmācītie jaunieši, un arī jauniešu mobilitātes jautājumus.

MĀJLOPI, KAS IZMAINA DZĪVI

Alberts šajā lauku apvidū Lietuvā audzē bites. Viņš pārdod medu, ambroziju, bišu maizi un medus dzērienam līdzīgu alkoholu, ko gatavo no medus. Viņa sieva Diāna rotā vaska sveces.

Diānai un Albertam Usinskiem ir trīs bērni — desmit un piecus gadu vecas meitas un sešus gadus vecs dēls. Vecākā meita Austeja ir nosaukta lietuviešu bišu dievietes vārdā. Tievā, spulgacainā meitene ir saposusies par godu intervijai — viņa ir uzvilkusī rozā kleitu un apsējusi sudrabkrāsas jostu. Viņas mazajai māsai matos ir iesprausti mazi, balti tilla ziediņi. Arī Alberta vecāki dzīvo šajā vienkāršajā koka namā ar rievota skārda jumtu, kas atrodas Milošaičiai — aptuveni 50 km no Lietuvas bijušās galvaspilsētas Kauņas.

Heifer Baltic Foundation ziedotie bišu stropi
mainīja zemnieka Alberta Usinska dzīvi.

Ielaidums – viņa bērnus gaida gaišāka nākotne.

Grūti laiki

Vēl pirms pāris gadiem Usinsku ģimenes dzīve nebija tik rožaina. Viņiem nebija elektrības, un viņi ļoti reti sazinājās ar kaimiņiem. Tuvākā saimniecība atrodas 2 km attālumā. Diāna kustas lēni, jo viņa stipri klibo. Kamēr Alberts strādāja dažādus darbus, viņa pieskatīja bērnus un vecos ļaudis. Likās, ka dzīvē nekas īpašs nav gaidāms.

Tad savu atbalstu sniedza *Heifer* fonds. Tā ir starptautiska labdarības organizācija, kuras galvenais birojs atrodas Arkanzasā un kuru pirms 65 gadiem dibināja amerikāņu fermeris Dans Vests. Vests bija paviesojies Spānijā tās pilsoņu kara laikā 1930. gados, kur viņš izsalkušajiem bērniem izsniedza glāzi piena. Viņš saprata, ka šiem bērniem patiesībā ir nepieciešama govys, nevis pats piens. Tā tas viss sākās.

Mājlopu dāvināšana

Heifer International mērķis ir izskaust nabadzību un badu, un pašlaik tas piedāvā mājlopus un apmācību 128 valstīs. Katra ģimene, kas saņem mājlopu, apņemas pirmo šī dzīvnieka pēcnācēju uzdāvināt kādai citai ģimenei, kas ir nonākusi tādā pašā trūkumā. Baltijas valstu filiāli *Heifer* atvēra pirms 10 gadiem, tās galvenais birojs atrodas Viļņā, bet mazāki biroji — kaimiņvalstīs Latvijā un Igaunijā.

© ME.Plissart

Arūnas Svitojus no Heifer Baltic Foundation: “Mēs cenšamies cilvēkiem sniegt iespēju nopelnīt, lai viņiem nebūtu jāpamet šī valsts.”

Pie Viļņas biroja sienas karājas fotogrāfija, kurā *Heifer Baltic Foundation* direktors Arūnas Svitojus sarokojas ar bijušo ASV prezidentu Bilu Klintonu. Šo organizāciju gandrīz pilnībā finansē privātie ziedojumi, daudzus no tiem piešķir Baltijas izcelsmes amerikāņi.

“Ekonomiskā krīze mūs ir smagi ietekmējusi,” saka Svitojus.

“Pēdējos divos gados no valsts emigrēja 15-20% iedzīvotāju. Neizglītotie lauku cilvēki dodas strādāt uz ārvalstīm, veicinot to ēnu ekonomiku un atstājot savus bērnus vecvecāku vai kaimiņu pārziņā. Mēs cenšamies viņiem rast iespēju nedaudz nopelnīt, lai viņiem nebūtu jādodas projām.”

Pagājušajā gadā *Heifer* īstenoja 30 projektus Lietuvā, bet visās

Baltijas valstīs kopā — 50 projektus. Projektos ir ietverti visi mājlopi — Holšteinas govys un Žemaitijas zirgi, cūkas, truši, vistas, sliekas un bites. Svitojus saka, ka *Heifer Baltic Foundation* izmanto Lietuvas apstākļiem atbilstošu mierīgāku bišu šķirni.

Kā ar medus palīdzību iegūt naudu

Mūsdienų lauksaimniecības metodes arvien vairāk apdraud bites, bet šajā pesticīdu nepiesārņotajā lauku apvidū, kas atrodas nacionālā parka teritorijā, tām nekas nedraud. Šejienes lauksaimniekiem, kuri tik tikko varēja savilkt galus kopā, ekoloģiskā biškopība šķita labākais variants, kaut arī daudzi nevarēja atļauties nepieciešamās iekārtas.

Lauku apvidi veido vairāk nekā **80%** Eiropas Savienības teritorijas un tajos dzīvo aptuveni **25% ES iedzīvotāju**.

Tagad Alberts un Diāna no savām bitēm gūst nelielu peļņu. Tā kā viņiem ir govys, zirgs, divas cūkas un 20 vistas, viņi ir tikpat kā ekonomiski neatkarīgi, jo paši pagatavo sviestu, sieru un maizi. Par bišu saražotajiem 1000 litriem medus viņi nopelna 300 eiro mēnesī. Viņi ir nopirkuši bufeti savai viesistabai, kuru apsilda ar malku kurināma “Spartan” krāsniņa; bet nelielu summu viņi pietaupta. Diāna vēlas, lai viņas bērni mācītos universitatē un liek lielas cerības uz Austeju, kura trīs gadus pēc kārtas ir klases labākā skolniece.

Pirms 1991. gada, kad Lietuva vēl nebija atguvusi savu neatkarību no Padomju Savienības, Alberts strādāja kolhozā. Pateicoties *Heifer* dāvanai — septiņiem

bišu stropiem, elektriskajiem instrumentiem, biškopības piederumiem un datorapmācībai —, šī ģimene tagad ir aktīvi sabiedrības locekļi. Lai iegūtu Alberta medu, ir jāgaida rindā. Diāna vairs nedzīvo nošķirtībā un uz pusslodzi strādā par grāmatvedi. Viņa arī vietējā kopienā vada biškopības projektu, kura ietvaros atbalstu ir saņēmušas vēl deviņas citas ģimenes. Ik pēc sešiem mēnešiem viņa sastāda progresu ziņojumu, ko nosūta *Heifer* projektu vadītājai Gražinai Mongirdjēnai, kura apgalvo, ka nekad nevarētu dzīvot ārpus savas dzimtenes Lietuvas brīnišķīgo lauku dēļ.

Sēžot pie apaļa galda krēslos, kas izgrebti no koku stumbriem, Usinsku mājoklī valda gandrīz pilnīga idille. Podos sastādītās

puķes durvju priekšā piepilda nelielo dārziņu un gaisā virmo svaigas zāles smarža.

Alberts iznes pudeli dzēriena “Midus”, kuram ir mājīgi maiga garša un kuru ražo no medus un augiem, un piepilda pāris glāzes līdz pašai malai. Lietuvas saldais nacionālais dzēriens nekad negaršo tikpat labi kā mājās gatavotais, un šis ir nostāvējis trīs gadus. Ap glāzēm spieto bites, tikmēr Alberts paceļ savu jaunāko meitu un iedod viņai skanīgu buču.

■ SĪKĀKAI INFORMĀCIJAI
www.heifer.lt

Lauku apvidi veido vairāk nekā **80 %** Eiropas Savienības teritorijas un tajos dzīvo aptuveni **25 % ES iedzīvotāju**. Dažās ES valstīs lauku apvidos dzīvojošajiem pastāv **divreiz lielāks** risks nonākt nabadzībā nekā pilsētu iedzīvotājiem, bet lielākā daļa pētījumu par nabadzību līdz šim nav apskatījuši šiem reģioniem raksturīgās problēmas. Cīņa pret nabadzību un sociālo atstumtību lauku apvidos iet roku rokā ar labākas pieejas nodrošināšanu dažādām iespējām un pakalpojumiem, tajā skaitā skolām, ārstiem, transportam un pat veikaliem. Lai to panāktu, ir nepieciešama jauna un koordinēta pieeja sociālajai un reģionālajai politikai, un arī lauksaimniecības attīstībai.

© Eiropas Savienība, Reporters

BIJUŠIE NARKOTIKU LIETOTĀJI ĻUBLANĀ ATBRĪVOJAS NO SMAGO NARKOTIKU LIETOŠANAS

Slovēnijas galvaspilsētā Ļublanā karstajos vasaras vakaros ģimenes izbauda vēja pūsmas kafejnīcās un restorānos, kas atrodas jaukajā upes krastā. Pavisam netālu kādā pamestā dārzā 10-12 vīrieši dzer alu. Viņi sēž blakus tukšu alus bundžu kaudzei, un gurdenaļiem apmeklētājiem ir jāuzmanās, lai neuzkāptu kādai no izlietotajām šļircēm. Tieši šeit ierodas vairāki metadona lietotāji, lai piedzertos pēc dienišķās devas norīšanas, kas tika iegūta netālu esošajā slimnīcā.

Ļubļana narkotiku lietotājiem cenšas palīdzēt ar rehabilitācijas programmu palīdzību, tajā skaitā centriem, kuros izsniedz metadonu.

Ielaidums – Borut Bah vada Stigma sociālās palīdzības programmu.

Tāpat kā daudzās citās pilsētās, arī Ļubļanā narkotikas rada problēmas. Kultūras bagātā Slovēnija atrodas uz tā saucamā Balkānu narkotiku ceļa no Afganistānas, un tajā notiek rosīga tirgošanās ar heroīnu, kokaīnu un tādām izklaides narkotikām kā *ecstasy* un MDMA.

Ļubļana cenšas kontrolēt narkotiku tirgotājus un lietotājus, piemērojot sodus un ārstēšanas pasākumus. Piemēram, ir izveidoti ārstniecības centri, kuros tiek izsniegta mazāku atkarību veicinošā sintētiskā narkotika metadons. Ļubļana lepojas ar to, ka tā ir Eiropas valsts, kurā ir zemākais HIV pozitīvo narkotiku lietotāju skaits, un tas lielākoties noticis, pateicoties organizācijai *Stigma* — valsts finansētai NVO ar diviem centriem Ļubļanā, ko ik dienu apmeklē 80 vīriešu un sieviešu.

Veselība kā prioritāte

Stigma mērķis ir uzrunāt cilvēkus jau atkarības sākumā un strādāt ar visiem narkotiku lietotājiem līdz brīdim, kad viņi uzsāk

detoksikācijas programmu vai vispār pārstāj to lietošanu. Bez citiem pasākumiem *Stigma* darbinieki arī sniedz konsultācijas cietumniekiem un ir izveidojuši patversmi sievietēm, kas ir narkotiku lietotājas un vardarbības upuri. Viņu svarīgākais projekts ir HIV un C hepatīta izplatības novēršana ar veselības mācības palīdzību. Viņi mudina lietot sterilas adatas un aicina narkotiku lietotājus atdot izlietotās.

19 gadus vecā organizācija veiksmīgi īsteno ārējās darbības programmu — tai ir *Peugeot* furgons, kas ir aprīkots ar sēdvietām, galdu un glabātuvi, un ar kuru reizi nedēļā viņi dodas uz deviņām pilsētām. Šo furgonu nopirka 2007. gadā ar Eiropas Komisijas palīdzību, kas sedza 60% izmaksu.

“Pirms tam,” saka *Stigma* direktors un ārstata darbinieks Boruts Bahs, “mēs braucām ar automašīnu un ar atkarīgajiem tikāmies bāros un kafējnicās vai uz ielas. Tagad viņi zina, kur un kad mūs var atrast, un neviens nevar noklausīties mūsu sarunas.”

Kādā agrā pirmdienas rītā Boruts un viņa kolēģe, sociālā darbiniece Blažena Kovanoviča, dodas ceļā uz Novo Mesto — pilsētu valsts dienvidaustrumos, kur daudzi vietējie iedzīvotāji strādā *Renault* autobūves rūpnīcā. Šajā paugurnajā apvidū tiek ražots Slovēnijas slavenais sarkanvīns *Cviček*.

Rīts Novo Mesto pilsētā

Pēc stundu ilgā brauciena no galvaspilsētas Boruts novieto automašīnu pie nelielas dzelzceļa stacijas, kas atrodas netālu no centra un kurā izsniedz metadonu. Trīs vīrieši jau gaida, nākamajās divās stundās ieradīsies vēl astoņi vai deviņi.

Viņi ir ieradusies, lai saņemtu veselības pamataprūpi un paņemtu adatas un nelielus maisiņus ar askorbīnskābi, kas paredzēta heroīna kausēšanai. Dažiem ir tetovējumi, citiem — pīrsingi. Lielākā daļa nepārtraukti smēķē. Daudzi ir nervozi. Gandrīz visi labprāt pastāsta par savu ieradumu, iepriekš lietotajām narkotikām un tām, kuras viņi lieto tagad, lai no šīs atkarības atbrīvotos.

Šeit it kārtīgais serbs Marko, kurš esot dīdžejs. Viņš lieto aizvietojošo narkotiku *Suboxone* un saka, ka drīz būšot “tīrs”. Viņš esot izmācījies par slimnieku kopēju, bet nevarot atrast darbu un apgalvo, ka piedzīvo grūtus laikus. Viņš labprāt izveidotu ģimeni, bet nevar to atļauties. Vēl ir arī Jože, kam pieder netālu esošā saimniecība ar vistām, trušiem un divām cūkām; viņš saka, ka tagad lietojot tikai ar apelsīnu sulu sajauktu metadonu.

Šeit ir arī Miha, kurš kokaīnu ievada sev tieši cirksnī, jo šī ir vienīgā vēna, ko viņš vēl var atrast. Viņš daudzkārt ir centies pārtraukt narkotiku lietošanu.

Ļubļana nakts.

© M.F. Pilsart

Atkarīgie var saņemt sterilas adatas un veselības pamataprūpi.

Boruts un Blažena pacietīgi uzklausa viņa stāstu. Tāds ir viņu darbs. Viņu galīgais mērķis ir palīdzēt šiem cilvēkiem uzvarēt šo atkarību, bet pa to laiku viņi šeit atrodas, lai palīdzētu ar visu nepieciešamo — sākot ar sterilām adatām un beidzot ar oficiālo veidlapu aizpildīšanu, lai varētu atrast darbu vai segt veselības aprūpes izmaksas.

“Kad es pabeidzu sociālā darbinieka apmācības,” saka Boruts, “es gribēju strādāt ar narkotiku lietotājiem. Jaunībā man bija draugi, kuri bija atkarīgi no narkotikām, un esmu bijis dažās dīvainās vietās.” Viņam ir mohikāņu frizūra, bet viņa patīkamā, cilvēcīgā izturēšanās slēpj stingru apņemšanos palīdzēt tiem narkotiku lietotājiem, kas vēlas izkļūt no bezdibeņa.

Ļubļanas slimnīcā ir metadona nodaļa, kur vietējā ārste pastāsta, ka viņa satiek ap 400 atkarīgo gadā. “Lielākā daļa ierodas katru dienu un daudzi no viņiem var sākt strādāt vai atgriezties skolā,” viņa saka. Mūsu politika neļauj pieņemt nevienu cilvēku, ja viņš nav ieradies noteiktajā laikā, un šis noteiktums tiek stingri ievērots.

“Tas nekas,” saka izbijusī narkomāne un *Stigma* darbiniece Katja. “Atkarīgajiem ir nepieciešama disciplīna un noteikti termiņi.”

Nesenajā ES paziņojumā* tika uzsvērts tas, cik milzīga **nevienlīdzība valda veselības aprūpes jomā** ne tikai visā ES, bet arī katrā valstī atsevišķi. Lai samazinātu šo nevienlīdzību, ir nepieciešama visu pušu saskaņota rīcība Eiropas un reģionālā līmenī, kas ietver plašāku informētību, politikas izstrādi un jaunus sadarbības veidus izglītības, veselības un valsts pārvaldes jomā.

*“Solidaritāte veselības jomā: Nevienlīdzības samazināšana veselības jomā ES”.

LA ČANKAS NEMIRSTĪGAIS GARS, ANDALŪZIJA

Pēdējos 20 gadus La Čankas Reģionālā rehabilitācijas programma ir uzsākusi Spānijas dienvidos izvietotās pilsētas Almerijas vecākā kvartāla pamatīgu atjaunošanu. Tās mērķis ir uzlabot 12 000 pilsoņu veselību, mājokļus, izglītību, nodarbinātību un sociālās tiesības. Pie šīs programmas kopīgi strādā Almerijas pašvaldība, Andalūzijas valdība un visbeidzot — kas nav mazāk svarīgi — La Čankas iedzīvotāju apvienības, kuras, kā zināms, ir cīņas spara pilnas.

© Junta de Andalucía

© Junta de Andalucía

La Čankas jaunajā kvartālā valda bijušā zvejnieku ciemata gars.

Ielaidums – skolēnu grupa apmeklē darbu veikšanas vietu.

Kad cienījamais spāņu rakstnieks Huans Goitisoló 1960. gadu sākumā ieradās Andalūzijas provinces kvartālā La Čanka, viņu satrieca “blīvi sabūvēto māju neētība, nekoptās un sabojātās ielas.” Viņa grāmatu ar nosaukumu “*La Chanca*” Franko vadītā valdība uzskatīja par pārāk kritisku un Spānijā npublicēja 20 gadus.

Dažas lietas ir mainījušās, bet dažas nav iespējams izmainīt. Šajā dienvidu pilsētā dominē siltās krāsas, skan flamenko, gaisā virmo ceptas maizes un grilētu zivju smarža, gaisa temperatūra nenogurstošajā saulē ir sakarsusi. Cilvēku sejas Almerijas mauru vēsturiskajā centrā ir dažādās krāsās — sākot ar gaišām un visu veidu brūnām, beidzot ar melnām —, un, kaut arī šeit valda nabadzība, viņi visi dzīvo satiecīgi. La Čanka ir stāsts par cerību un uzvaru par spīti visam, kā arī veiksmīgs pilsētvides atjaunošanas piemērs, ko Granada, Sevilja, Kordova un Malaga tagad izmanto kā paraugu.

Iebildumu tradīcija

Īpašo La Čankas atjaunošanas plānu (*Peri*) izveidoja, reaģējot uz apgabala iedzīvotāju nenogurstošajām darbībām, un Andalūzijas valdība saistībā ar tā izpildi pauda lielu apņemšanos. To pieņēma 1990. gadā un tā uzdevumi

Speciāliste **Ana Vinjesa**: “*La Čankas projekts ir fascinējošs gan sociālā, gan arhitektoniskā ziņā.*”

ietvēra daudz vairāk nekā tikai apstākļu fizisku uzlabošanu. Mērķis bija iedziļināties plašāku kopienas problēmu risināšanā ar tādu programmu palīdzību, kurās ir iesaistīti datori un internets, sieviešu jautājumi un “*Cuido mi casa, cuido mi barrio*” (rūpes par manu namu un manu apkārtni), kas centās cilvēkiem iemācīt rūpēties par saviem mājokļiem un apkārtējo vidi.

La Čanka ir pilsētas vēsturiskais centrs. Kādreiz tas bija zvejnieku kvartāls vienā no svarīgākajām ostām — Kordovas kalifātā. 20. gadsimta pirmajā pusē senās Haudas piepilsētas pamestajās drupās apmetās čigāni, kas tagad veido 23% no tās iedzīvotājiem.

Pilsētas izvietojuma plāns kopš arābu laikiem nav daudz mainījies — tajā joprojām atrodas klintīs izkalti mājokļi, kuros dzīvoja nabadzīgākie iedzīvotāji. Zvejnieku balto, kvadrātveida vienstāva ēku durvis parasti krāsoja tādā pašā un tikpat spilgtā krāsā kā katra zvejnieka laivu.

Līdz šim ir atjaunotas ap 1000 māju, bet uzbūvētas — aptuveni 250; tās ir paredzēts izīrēt lielākoties klinšu alās dzīvojošajiem cilvēkiem, kuriem šīs alas bija jāpamet. Iespējams, ka šobrīd ēkas ir sakoptākas nekā agrāk, tomēr tās izskatās tādas pašas kā vecās mājas, tāpēc durvis joprojām tiek krāsotas tajās pašās spilgtajās krāsās. Andalūzijas valdība

“Liela daļa Eiropas iedzīvotāju par mājokli maksā vairāk nekā 40% no reālajiem ienākumiem. Aptuveni 13% iedzīvotāju ir grūti apmaksāt šos izdevumus.”

atjaunošanas darbos līdz šim ir ieguldījusi 45 miljonus eiro, nākotnē paredzēts piešķirt vēl 47,7 miljonus eiro.

“La Čankas projekts ir fascinējošs,” saka Ana Vinjesa, kura strādā Andalūzijas valdības Sabiedrisko darbu departamentā un La Čankā vada atjaunošanas darbu biroju. “Tam ir gan sociāla, gan arhitektoniska vērtība. Tas tiek vadīts vietējā līmenī un aktīvi iesaista šejienes iedzīvotājus.”

“Tas ir diezgan unikāls,” piebilst sociologs Fernando Vidāls no Komijas Universitātes Madridē. “Iedzīvotāju rīcības grupa šeit vienmēr ir bijusi ārkārtīgi ietekmīga, neskatoties uz to, ka 1980. gadu vidū pārējā Spānijā tās izjuka. Šeit ir šī ļoti integrējošā situācija, kurā bez problēmām līdzās pastāv dažādas tautības, reliģijas un uzskati.”

1980. gadu vidū La Čankas iedzīvotāju rīcības grupa no pašvaldības iestādēm veiksmīgi pārņēma tādas funkcijas kā izglītības, veselības un drošības jautājumu risināšana. Pēc tam viņi aizturēja kvartālā darbojošos narkotiku tirgoņus, ejot no mājas uz māju

un viņus izraidot. “Šie cilvēki burtiski lēca ārā pa logiem un bēga projām,” saka Vidāls. “Iedzīvotāji iztīrīja La Čanku.” Trešā reize, kad iedzīvotāji sanāca kopā, lai uzlabotu savu dzīvi, bija tad, kad viņi nolēma uzbūvēt jaunus mājokļus vai atjaunot bieži vien ļoti primitīvās ēkas.

Saglabāt dvēseli

La Čankas plaukstošajā kopienā, kuru pārsvarā veido bez darba palikuši iedzīvotāji, lielākoties jaunieši, dzīvo dažādu kultūru pārstāvji — musulmaņi kvartāla ziemeļos un Subsahāras afrikāņi, katoli, ieskaitot katolīcīgos romu tautības iedzīvotājus.

“Tie ir pastāvīgie iedzīvotāji ar stingru piederības sajūtu,” saka Ana Vinjesa. “Ja cilvēki pelna nedaudz vairāk, viņi mēdz pārcelties tuvāk jūrai, kur dzīves apstākļi ir labāki, tomēr šie iedzīvotāji vēlas palikt La Čankā.”

Vairums imigrantu nāk no Magrebas, vēl ir arī dienvideamerikāņi un austrumeiropieši, līdz ar to jauktās laulības nav nekāds retums. Šī satiecīgā

līdzāspastāvēšana nenotika nejauši — La Čankas iedzīvotāji paši veicināja imigrantu integrāciju, izmantojot bērniem un jauniešiem paredzētas kultūrapmaiņas iniciatīvas. Tomēr problēmu ir ļoti daudz, ieskaitot augsto bezdarba līmeni, neatbilstošas darba prasmes un izjukušas ģimenes. Joprojām nav pietiekami daudz mājokļu, daudzi ir pārpildīti un sliktā stāvoklī, pie tam tajos nav vannas istabu, tualetu un citu elementāru labierīcību.

Saules sakarsētajā Andalūzijas provincē ir Spānijā sausākais klimats. Tomēr tajā nevalda tikai skarbums un neauglība; tā ir arī unikāls sociālās, ekonomiskās un fiziskās atjaunošanas piemērs, kas ir saglabājis apkārtnes sirdi un dvēseli. La Čanka turpina dzīvot.

■ SĪKĀKAI INFORMĀCIJAI

www.laciudadviva.org

Apmeklējiet *La Ciudad Viva*, lai apskatītu Andalūzijas provincē īstenotus līdzīgus atjaunošanas projektus.

http://ec.europa.eu/regional_policy/urban2/

Eiropas Komisijas programma *URBAN* La Čankas atjaunošanai ir piešķīrusi 10 miljonus eiro.

© Eiropas Savienība, Reporters

Saskaņā ar nesējajiem Eiropas un starptautiskajiem ziņojumiem, svarīgs aspekts cīņā pret nabadzību un sociālo atstumtību ir trūcīgo iedzīvotāju dzīves apstākļu uzlabošana viņu dzīves vietās, tajā skaitā viņu nodrošināšana ar pienācīgu mājokli. Integrētām pilsētvides atjaunošanas programmām ir liela priekšrocība, jo tās vienlaicīgi veicina sociālo un teritoriālo saliedētību. Dānijā, Vācijā, Somijā, Francijā, Apvienotajā Karalistē un Luksemburgā plānošanas procesā un sociālajā politikā svarīgi ir tādi pasākumi, kas izvairās no trūcīgo iedzīvotāju pārmērīgas izvietojuma vienā vietā.

AIZDEVUMI FINANSIĀLI ATSTUMTAJIEM

Centīgs pircējs Briseles krāšņajā krāmu tirgū joprojām var atrast un par niecīgu samaksu iegādāties *Art Deco* stila vāzi vai kādu gleznu ar lauku ainavu. Pirms trim gadiem pašpārlicinātā 34 gadus vecā Sika Mavuke-Dzosū netālu atvēra skaistumkopšanas salonu. Viņas klienti ir apkārtnes iedzīvotāji, kā arī netālu esošo divu lielo slimnīcu darbinieki, kas ierodas, lai ātri uztaisītu pedikīru. Viņa saka, ka bez mikrokredīta viņa to nebūtu paveikusi.

*Briseles krāmu tīrgus ir gan izgāztuve,
gan apslēptu dārgumu glabātuve.*

*Ielaidums – mikrokredīta saņēmēja
Sika Mavūke-Dzosū vada netālu esošo
skaistumkopšanas salonu.*

Sika nāk no Togo, viņai ir divi dēli, no kuriem jaunākais ir tikai dažus mēnešus vecs. Viņa izgāja skaistumkopšanas un pedikīra kursus un sociālās labklājības dienestā nejausi pamanīja vīrieša, kurš konsultē cilvēkus par mazajiem aizdevumiem, vizītkarti.

“Es jau biju iegādājusies lielāko daļu aprīkojuma, bet tieši 15000 eiro aizdevums man ļāva uzsākt darbību.” Viņa saka, ka uzņēmumam klājas labi un ka viņa jau esot atmaksājusi otro aizdevumu 13000 eiro apmērā, kas bija paredzēts solārija iegādei, turklāt procentu likme esot bijusi tā pati — 4%.

Eiropas mēroga aizdevumu tīkls

Naudu Sikai aizdeva Briseles Reģionālais investīciju uzņēmums — caur tās meitas uzņēmumu *Brusoc*, viena no 87 NVO un aizdevumu izsniegšanas, un konsultatīvajām organizācijām 21 valstī, kas ir daļa no Eiropas mikrofinansējuma tīkla. Šo tīklu izveidoja trīs Eiropas organizācijas 2003. gadā Parīzē, un kopš tā laika to vada izpilddirektors Filips Gišandū, veicinot mikrofinansējuma izmantošanu Eiropā un aģitējot par to Eiropas iestādēs. Mikro kredītu sistēma ir plaši attīstījusies Francijā, kur tā tika ieviesta pirms 22 gadiem. Šī sistēma ir sākusi attīstīties Vācijā, kaut arī šajā valstī aizdevumi pārsvarā tiek piešķirti uzņēmējiem, turpretī Spānijā to mērķis ir veicināt sociālo iekļaušanu. Tā ir arī plaši izplatīta Austrumeiropā.

Eiropā procentu likmes ievērojami atšķiras — Francijas Iniciatīva izsniedz aizdevumu kā papildinājumu banku kredītiem un nepiemēro nekādu procenta likmi, turpretī Apvienotajā Karalistē aizdevēji var pieprasīt līdz pat 30% lielu likmi. “Protams,

2009. gadā 27% mikro kredītu saņēmēju Eiropā bija sievietes, 13% bija imigranti jeb etnisko minoritāšu pārstāvji, bet 11% — jaunieši.

Šī sistēma darbojas tikai tad, ja cilvēki var atmaksāt viņiem izsniegtos kredītus,” saka Gišandū. “Organizācijas, kuras izsniedz aizdevumus, pieliek lielas pūles, lai palīdzētu cilvēkiem gūt panākumus. Vairums šādu organizāciju sniedz bezmaksas konsultācijas un apmācības.”

Ar mikro kredītu finansēta uzņēmuma modelis visā Eiropā neatšķiras no tā priekšteča *Grameen Bank*, kas tās dibinātājam Muhamedam Junusam atnesa Nobela Miera prēmiju. *Grameen Bank* ir mainījusi miljoniem Bangladešas iedzīvotāju dzīvi, izsniedzot nelielus aizdevumus bez jebkādas ķīlas vai nodrošinājuma.

“Pat ja vispārējā struktūra ir pilnīgi atšķirīga,” saka Gišandū, “profesijas bieži vien ir diezgan

līdzīgas — galdnieki, frizieri, restorānu īpašnieki. Mērķis ir aizdot naudu tiem cilvēkiem, kam savādāk tā nebūtu pieejama.” Tas var arī ietvert aizdevumus privātām vajadzībām, kas veicina darba meklēšanu, piemēram, lai iegādātos motociklu vai lietotu automašīnu, vai segtu pārvākšanās vai mācību izmaksas. Reizēm cilvēki aizņemas naudu, lai uzlabotu savu mājokļu energoefektivitāti.

Francija kā viena no celmlaužiem

2009. gada beigās Eiropas mikrofinansēšanas tīkla dalībniekiem no Francijas bija 70252 klienti un kopējā aizdevumu summa veidoja 152,6 miljonus eiro. 35% kredīta saņēmēju bija sievietes, bet 19% — imigranti no etnisko minoritāšu grupām. Šīs sistēmas galvenais mērķis ir palīdzēt tiem pilsoņiem, kuri visvairāk cieš no sociālās atstumtības.

Starp viņiem ir tādi cilvēki kā Aleksandrs Aberlēns no Provansas reģiona Sosē Les Pansas, kurš pirms četriem gadiem atvēra veikalu, kurā pārdod un remontē datorus. Francijas mikrofinansēšanas iestāde ADIE, kas palīdz no tradicionālās banku sistēmas izslēgtiem cilvēkiem, viņam aizdeva 3000 eiro, kas ļāva viņam iegādāties veikalam nepieciešamo inventāru. Šis aizdevums arī palīdzēja iegūt bankas garantiju. “Es mēdzu dzīvot no pabalsta,” saka Aberlēns, “unman vienmēr ir bijusi liela interese par datoriem.”

Filips Gišandū saka, ka mērķis ir aizdot naudu tiem cilvēkiem, kuriem citādi aizdevums nebūtu pieejams.

Augšā – Aleksandrs Aberlēns (Provansa) aizņēmas, lai atvērtu veikalu, kurā pārdod un remontē datorus.

Apakšā – kaboverdiete Digna Mendesa Furtado (Marseļa), pateicoties aizdevumam, gatavo savas valsts nacionālos ēdienus.

Vēl ir Paskāls Bogrāns no Utro pilsētas Francijas ziemeļos, kurš tagad strādā par zivju tirgotāju. Pirms tam viņš piedzīvoja tumšu periodu, jo zaudēja savu autovadītāja apliecību, izjuka viņa laulība un viņš zaudēja darbu, turklāt viņam nemaksāja bezdarbnieka pabalstu. Viņš Buloņas Jūras produktu centrā apmeklēja kursus. “Es uzaugu ar zivju tirgotāju ģimenē,” viņš saka, “un kad kāds man ieteica strādāt šajā profesijā, es nospriedu — kāpēc gan ne?”

Pēc pirmā projekta izgāšanās viņš sazinājās ar solidaritātes tīkla *France Active* biedru, kas bezdarbniekiem, kuri vēlas uzsākt savu biznesu, palīdz iegūt banku kredītus. Kopā viņi izveidoja biznesa plānu, pieprasot

aizdevumu 30 000 eiro apmērā. “Es atradu ceļojošu zivju tirgotāju, kurš pārdeva savu uzņēmumu, tajā skaitā arī klientus, un tas nostrādāja.” *France Active* sniegtā 65% garantija nodrošināja, ka *Caisse d’Épargne* man izsniedz aizdevumu. “Tas darbojas labi,” viņš saka, “Es vienmēr esmu labi sapraties ar cilvēkiem.”

Ekstravertē Digna Mendesa Furtado Marseļā atvēra “Le Scorpion” — mazu restorānu, kas specializējas tādu kaboverdiešu ēdienu gatavošanā kā astoņkāja sautējums un kraukšķīgā *B’stilla* maizīte. Viņai bija grūti vienai pašai audzināt trīs bērnus. “Kādreiz es strādāju par tirdzniecības pārstāvi un ceļoju starp Portugāli, Kaboverdi un Marseļu,

Jaunākais Eiropas mikrofinansēšana tīkla pētījums parāda, ka šī joma pamazām izjūt ekonomiskās krīzes sekas, tomēr tā joprojām ir stabila. Neskatoties uz tādiem nesenojiem šķēršļiem kā finansējuma nepieejamība, Eiropas Savienība ir palīdzējusi saglabāt mikrofinansēšanu Eiropā, kā rezultātā šī nozare turpina attīstīties. Kopējais izsniegto aizdevumu apjoms ir pieaudzis (par 3%), kaut arī izsniegto aizdevumu skaits ir samazinājies (par 7%).

un nekādi nevarēju savilkt galus kopā. Tad nedaudz sāku gatavot oficiālām pieņemšanām un cilvēki teica: “Tu esi lieliska pavāre, tev vajadzētu atvērt pašai savu restorānu!” ADIE piešķirtais aizdevums 2 500 eiro apmērā bija nepieciešamais atbalsts. Tagad restorāns ik vakaru ir pārpildīts un tad, kad Dignai ir labs noskaņojums, viņa saviem klientiem nodzied kādu Kaboverdei raksturīgu *Mornu*.

■ SĪKĀKAI INFORMĀCIJAI
<http://www.european-microfinance.org/>

VAIRĀK INFORMĀCIJAS PAR NABADZĪBU UN SOCIĀLO ATSTUMTĪBU EIROPĀ

(NEPILNĪGS SARAKSTS PAPILDU INFORMĀCIJAI)

- Eiropas Komisijas Nodarbinātības, sociālo lietu un iespēju vienlīdzības ģenerāldirektorāts:
<http://ec.europa.eu/social>
- Lāslo Andors, Eiropas nodarbinātības, sociālo lietu un integrācijas komisārs:
http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/andor
- *Eiropa 2020*: Stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei:
<http://ec.europa.eu/eu2020>
- 2010. gads Eiropas gads cīņai pret nabadzību un sociālo atstumtību:
www.2010againstopoverty.eu
- Sociālā aizsardzība un iekļautība ES:
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=750>
- Profesionālapskate:
www.peer-review-social-inclusion.eu
- Eiropas Sociālais fonds:
http://ec.europa.eu/employment_social/esf/index_en.htm
- *PROGRESS*:
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=327>
- Mikrofinansēšanas instrumenti:
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=836&langId=en>
- *URBAN II* programma:
http://ec.europa.eu/regional_policy/urban2
- Par dažādību. Pret diskrimināciju:
http://ec.europa.eu/employment_social/fdad/cms/stopdiscrimination?langid=en
- Jaunatne kustībā:
http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/vassiliou/events/debate_en.htm

VAIRĀK INFORMĀCIJAS PAR NVO, KURAS PIEMINĒTAS ŽURNĀLĀ

- Sociālo Eiropas NVO koalīcija:
www.endpoverty.eu/-HOME-.html
- *CECODHAS*:
www.cecodhas.org
- Eiropas Pretnabadzības tīkls:
www.eapn.org
- Eiropas Mikrofinansējuma tīkls:
www.european-microfinance.org

Eiropas Komisija

Izkļūšana no nabadzības slazda

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs

2010 — 28 lpp. — 17 × 26,5 cm

ISBN 978-92-79-13724-2

doi:10.2767/70478

Šī publikācija drukātā veidā ir pieejama visās oficiālajās ES valodās.

Kā saņemt ES izdevumus

Bezmaksas izdevumi:

- izmantojot *EU Bookshop* (<http://bookshop.europa.eu>);
- Eiropas Savienības pārstāvniecībās un delegācijās.
Informāciju saziņai varat iegūt tīmekļa vietnē <http://ec.europa.eu> vai sūtīt faksu uz +352 2929-42758.

Maksas izdevumi:

- izmantojot *EU Bookshop* (<http://bookshop.europa.eu>).

Maksas abonementi (piemēram, ikgadējie *Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša* izdevumi un Eiropas Savienības Tiesas judikatūras krājumi):

- izmantojot Eiropas Savienības Publikāciju biroja tirdzniecības aģentus (http://publications.europa.eu/others/agents/index_lv.htm).

www.2010againstopoverty.eu
2010againstopoverty@ec.europa.eu

Vai jūs interesē Eiropas Komisijas Nodarbinātības, sociālo lietu un iespēju vienlīdzības ģenerāldirektorāta **publikācijas**?

Ja interesē, jūs tās varat lejupielādēt vai abonēt bez maksas vietnē <http://ec.europa.eu/social/publications>

Aicinām jūs reģistrēties vietnē <http://ec.europa.eu/social/e-newsletter>, lai saņemtu Eiropas Komisijas *Sociālās Eiropas* bezmaksas e-biļetenu.

<http://ec.europa.eu/social/>

Publikāciju birojs

ISBN 978-92-79-13724-2

9 789279 137242